

025 p. 2 22/2/71

Interview met Jan Smit

a) Algemene persoonlijke gegevens.

Jan Smit werd op 25.7. 1917 te Rotterdam in een arbeidersgezin geboren. Hij bezocht aldaar Lagere - en Ambachtsschool Timmeren en werkte van 1931 tot het begin van de oorlog in het bouwvak en was actief lid van de Volkshuisbeweging. Van het begin van de oorlog was hij aan de "Werkplaats", de school van Kees Boeke verbonden als leeraar in het Nijverheidsonderwijs en ook verantwoordelijk voor het onderhoud van het huis. Vanaf Augustus 1942 nam hij naast zijn dagelijks werk actief deel aan het illegale werk van de Westerweelgroep, om zich van 1943 en tot het einde van de oorlog geheel aan dit werk te wijden. Hij kwam in 1946 met de illegale boot, de "Tel Chai" naar Palestina, waar hij in 1947 trouwde. In 1949 keerde hij met zijn familie naar Holland terug, waar hij weer in het bouwvak werkte tot zijn pensioenering in 1977. Hij is weduwnaar en vader van een zoon en twee dochters.

b) Het interview.

Hoe begon het allemaal? Dat slaat terug op de beweging waar ik uit voortgekomen ben, de Volkshuisbeweging. Dit was een linksgeoriënteerde vereniging, maar niet partijgebonden. Het was een arbeidersbeweging, gericht door een elite, die dacht dat ze voor de arbeidende kinderen iets moesten doen. Mensen die uit zuiver humanitaire gronden vonden, dat de arbeiderskinderen te kort kwamen.

Dus eigenlijk paternalistisch? Ja zo was het wel, maar zo zagen zij het niet. Ze vonden, dat deze jeugd in ontwikkeling en scholing te kort kwam. Een beetje meer dan het peil van de Lagere School. Wij waren een niet politiek gebonden beweging, alhoewel we allemaal uit links georiënteerde arbeidersgezinnen kwamen. Mijn vader bijvoorbeeld was politiek wel bewust, maar in het algemeen kregen de kinderen dat van huis uit niet mee. Wij waren arbeidersjongens, die van huis weinig cultureel goed meekregen. Bij mij thuis was er gelukkig een goede harmonie maar daar waren ook gezinnen, waar de kinderen thuis niet de opvoeding hadden, die ze moesten hebben. De volkshuisbeweging wilde juist die jongens en meisjes waar er thuis geen verstandhouding met de

ouders was en de kinderen in het wilde opgroeien, een beetje vorming en leiding geven. Dit om hun vooral menselijk bij te brengen dat de mensen allemaal gelijk zijn en er geen verschil is en dat was een wezenlijk element in je hele opvoeding.

Stonden de Volkshuizen in iedere stad afzonderlijk of was er een verband tussen hun? Daar was een overkoepelende organisatie.

En wie waren de organisatoren? Mensen uit de "betere standen".
Dus de beweging stond op een paternalistische basis maar daaruit groeide later toch een zelfstandige beweging? Ja. De beweging was niet politiek en ook niet aan de kerk gebonden, maar er was toch een zekere religieuze opvoeding. De leiders breekten menselijkheid en humaniteit. Ze "Regenten" te noemen is misschien een te sterk woord. Maar hun werk was meer voor het volk als door het volk.

Toen we in 1939 aan het kamperen waren in de Ardennen, hoorden we in de trein dat de oorlog uitgebroken en de mobilisatie afgekondigd was. Toen hebben we het gevoel gehad van het komt dichterbij. Wij wisten natuurlijk wat er in Duitsland aan de hand was, maar Duitsland was zo ver weg, buiten de grenzen en dat speelde dus eigenlijk niet zo een rol in je eigen leven. Tegenwoordig is dat natuurlijk heel anders, je ziet TV en je hoort Radio, de hele wereld komt direct op je af, dat was toen niet zo. Je wist wat er in Duitsland gebeurde, maar het raakte ons niet, om het zo te formuleren. Daar komt nog het idee bij, dat mocht er nou een grote oorlog komen - Nederland is de laatste oorlog neutraal gebleven en dat zal wel weer zo zijn. Zoals ik reeds zeide waren we lid van de Volkshuisbeweging en daardoor stak je toch veel op over de dingen die gingen gebeuren. Toen dan de Duitsers in Mei binnenkwamen, was in de hele beweging zo een verontwaardiging, dat anderen ons nu gingen de les lezen en je vertellen, wat je doen moest. Je voelde je zacht uitgedrukt, opgelaten. Zelfs waren we gedurende de oorlog in Rotterdam. De Duitsers zaten aan onze kant in Rotterdam-Zuid en de andere kant van de Maas was nog in hollandse handen en daartussen op het Voorder eiland zaten de mensen in het spervuur. Naar de tweede dag konden zij naar onze kant, het reeds bezette gebied, overkomen. Die mensen hadden geen huis en niets en wij hebben hun toen in het Volkshuis opgevangen en waren de hele dag

bezig hun onder te brengen. Na vijf dagen was dan de capitulatie en toen kwam je weer naar de realiteit terug. Verdomme, nou zitten we met deze Duitsers. Er kwamen verboden, allerlei kranten mochten niet verschijnen en dan dacht je: "God, daar kun je mee leven" maar wij hadden in ons gezin afgesproken, wat ze ook doen, wij blijven trouw aan ons zelf, aan het eigen innerlijk. Dus in het begin dacht je, nou die krant, daar kun je mee leven, maar na een half jaar hoorde je voor het eerst, wat er met de Joden ging gebeuren. De Joden werden uit de Overheidsdienst ontslagen, joodse onderwijzers mochten niet meer voor de klas staan, ze mochten niet meer in parken. Er groeide bij ons in die tijd een soort frustratie en bij mij heeft werkelijk de doorslag gegeven van hier is de grens, toen Prof. Cleveringa in de Leidse Universiteit in een lezing tegen het ontslag van joodse Professoren protesteerde - hij werd toen gearresteerd, daar is ook tegelijk de staking van de studenten uit voortgekomen, de inhoud van deze lezing werd gedrukt en verspreid - toen heb ik gevoeld, de Duitsers gaan te ver. In de tussentijd ben ik van Rotterdam naar Bilthoven verhuisd en begon bij de school van Kees Boeke te werken. Joop Westerweel was in 1942 al niet meer op de "Werkplaats", maar naar Rotterdam verhuisd, waar hij hoofd van de Montessorischool geworden was. Hij werd toen benaderd o.a. door Mirjam (Pinkhof). Er waren plannen om de kinderen van de Hachsjarah in Loosdrecht te laten onderduiken en men had mensen nodig om te helpen. Joop, die zoveel jaren aan de Werkplaats verbonden was en uit der aard daar alle mensen kende, zocht toen hier de eerste hulp.

Wanneer kwam je naar de Werkplaats? In de zomer 1941. Ik gaf les in handarbeid en zorgde voor de onderhoud van het huis.

Voor de tijd dat je naar de werkplaats kwam, had je enige persoonlijke kennis van Joden? Ik had een joods vriendje en een Katholiek vriendje aan school en wat was het verschil? Het ene kwam Zaterdags en het andere Zondags niet bij me spelen. Maar anders had ik nauwelijks contact. Maar op de Werkplaats was dat weer anders. Daar waren Joodse leerlingen geweest, die trouwens toen al van school verwijderd werden, daar waren wat half joodse en zelfs een joodse leeraar en de hele sfeer was daar anders. Daar waren duitse Antinazi's, die al 1933 uit Duitsland ontvlucht waren. Feitelijk kwam ik pas daar met het Joodse probleem in aanraking. All deze dingen, de kristalnacht enz. kregen

plotseling een heel andere proportie, wat je theoretis wist en in de kranten las, kreeg plotseling en heel ander betekenis voor je. Alhoewel er reeds in 1938 een zekere Joop Westerweel naar Rotterdam kwam en daar een lezing hield waarin hij voor hulp aan Joodse vluchtelingen vroeg. Er waren namelijk op de werkplaats veel Joodse kinderen en onder hun ook kinderen van joodse vluchtelingen uit Duitsland.

Kees Boeken speelde uitstekend viool en werd gevraagd om eens in Loosdrecht een avond te komen spelen. Dit was misschien een 3 maanden voor de onderduik. Ik ben toen met Kees meegegaan en zodoende kwam ik in contact met deze groep. Wij wisten al voor die tijd van het bestaan van Loosdrecht af en dat daar joodse kinderen voor Palestina in opleiding waren. Joop en Mirjam kenden elkaar van de werkplaats, waar Mirjam leerares was. Toen dus de leiders van Loosdrecht besloten hadden, de kinderen te laten onderduiken, heeft Mirjam tegen Menachem en Sjoesjoeh gezegd dat zij iemand weet, die dat doen kan en heeft toen Joop erbij gehaald. Via Joop zijn wij dan erbij gekomen, Phiep Rumke, Claudia Boeke, Bouke Koning en ik. Bouke was er tuinman en verantwoordelijk voor het onderwijs aldaar.

D.w.z. dat jullie werk met de onderduik van Loosdrecht begon? Ja, je kon daar je hele ongepropte frustratie kwijt. Het was een verademing, dat je iets kon doen waar je weg mee wist. En dat was het begin. De dingen zijn in de loop van de twee jaar, sinds de Duitsers binnen kwamen, gegroeid, en op dat moment kon je daarmee uit de voeten.

Dit was dus je drijfveer en niet omdat je "de Joden liefhad"?

O nee. Het waren mensen, die vervolgd werden en als het Kommunisten of Socialisten of Katholiken waren geweest, had ik het ook gedaan. De achtergedachte was, de Duitsers doen ons iets aan en dat moeten we niet verder nemen. En hier is er een gelegenheid, iets te doen, wat je voor die tijd eigenlijk niet wist.

Hoe ontwikkelden zich de zaken verder?

Voor het eerst hoorde ik het besluit van Phiep. Hij vertelde mij: "Jan, de kinderen van Loosdrecht gaan onderduiken. Joop gaat dat organiseren en hij heeft mensen en adressen nodig. En als je meedoet, dan wil hij Joop dat we in vergadering bij elkaar komen", dat was ongeveer een

7-10 dagen voor de onderduik. Enkele dagen later heeft Joop ons bij elkaar geroepen en verteld, dat en dat gaat er gebeuren. Wij gaan het hele zaakje laten onderduiken, In de eerste plaats moeten we adressen hebben, later zullen we praten over bonnen en geld, dat kan allemaal geregeld worden. Joop organiseerde wel, maar hij was niet iemand, die functies uitdeelde en opdrachten gaf. Wij vergaderden toen in Mirjams kamer in Loosdracht, Menachem, Sjoesjoeh, Mirjam, Joop, Bouke, Phiep, Claudia en ik. Joop verzocht in de eerste plaats om adressen, er waren adressen, maar lang niet genoeg. Iedereen gaat maar in zijn kring van kennissen kijken, of er iets te organiseren valt. Ik had een vriend in Ijmuiden zitten, die twee kinderen in huis kon nemen. Dat was een schrale oogst eigenlijk en ik kwam toen in Augustus met mijn eerste onderduikers aan en toen zegt hij : "Nou ik heb met mijn collega gesproken en die kan ook nog wel twee onderduikers hebben. Zo heb ik de eerste 3-4 dagen 8 onderduikers naar Ijmuiden gebracht. Bouke kende allerlei mensen in Friesland, Joop in Rotterdam en Phiep in Bilthoven. Hoe dan ook in de eerste vier dagen hadden we een 25 plaatsen. Dat was op een Woensdag of Donderdag, Maandag ochtend moest het huis leeg zijn en tot daar gingen allemaal de deur uit.

Wat waren nu de volgende stappen? Een deel van de plaatsen was maar tijdelijk en naar de eerste weken en maanden bleken toch allerlei adressen overhaast gekozen te zijn. Dat was moeilijk en naast mijn baan bij Kees Boeke zaten we de eerste maanden bijna iedere dag in de trein en het duurde nog maanden voor dat iedereen een vaste plaats kreeg. Een paar keer ben ik naar Budel gegaan en bracht daar een paar mensen naar de grens. Joop bracht ze van de grens naar Hamond en reisde met ze verder naar Brussel. We hadden het land onder ons in "gewesten" verdeeld . Bouke bijvoorbeeld bezocht de mensen, die in Friesland waren ondergedoken, Joop had zijn mensen in Rotterdam en ik de mijne in Ijmuiden, waar ik begonnen was. Ik had ook een vriend in Rotterdam, die onderduikers in huis had, die heb ik natuurlijk ook verzorgd. Daar konden de mensen altijd voor een paar dagen zijn, zoals in het geval er mensen uit Westerbork kwamen. Met de kinderen die ik het eerst naar Ijmuiden bracht had ik een persoonlijke relatie. Met die kon je lekker kletsen en door die gesprekken begon ik eigenlijk pas te leren wat Zionisten waren.

In de tussentijd hadden de contacten met Frankrijk, waar Sjoesjoeh al mee begonnen was, zich al ontwikkeld en het werk werd uitgebreid, met de mensen over de grens te brengen. Later dan met de "Edelgermaan" (Heinz Frankel) gingen de transporten min of meer "legaal" met valse papieren of hoe dan ook. De grensovergang in Budel was maar voor 2-3 mensen in eens, tot dat we contact kregen met Tinus (Schabbing), die zijn "eigen" weg had bij Putten. Die had een baantje als controleur met papieren met die hij in de grensstreek mocht komen.

Hoe maakten jullie kennis met Tinus? Ik denk, dat dat door de eerste onderduikers gekomen is. Als ik me het goed herinner was het Ilse Aronade, die er als eerste met Tinus over de grens ging en die heeft dat dan door gegeven.

Phiep Runke, die bij de grote onderduik erbij was, heeft eerst nog een poosje mee gedaan met de kinderen verzorgen en briefjes doorgeven. Hij ging studeren en heeft zich toen terug getrokken. Hij was afhankelijk van zijn gescheiden ouders en woonde bij zijn moeder, terwijl vader de studie betaalde. Denkkelijk was het een beetje onder de druk van de ouders, die niet wilden dat hij zich verder in gevaar bracht. Later is hij als student opgepakt en bij een boer in Friesland ondergedoken.

Joop wilde papieren en bonkaarten bewaren en voor dit depot werd er een plaats gekozen bij Pim en Gerda (v.Maanen). Deze waren allebei Dud-leerlingen van de werkplaats en Joop ging hun "mobiliseren". Zij waren zeer gesteld op Joop en hebben dat ook gedaan.

Frans (Gerritsen) is er later bijgekomen. De tweede groep ontstond door contact met de "Hieringers", die op eigen houtje bezig waren. Toen we dan contact met elkaar hadden, hebben we afgesproken, gewoon samen te werken. En dan nog --- de naam ben ik kwijt, die zijn later naar Australië verhuisd - die hebben zich er ook een poosje mee bezig gehouden. Die hadden nog andere illegale contacten en ik denk dat we door hun de eerste illegale persoonsbewijzen gekregen hebben. In het begin hadden we praktis niets. Daar waren Stamkaarten, waarvan iedere maand een zegeltje werd afgescheurd. We gingen dan met 6-8 Stamkaarten ineens het distributiekantoor binnen en naar een paar maanden had je in de gaten, welke ambtenaren "goed" waren en bij die kon je terecht.

Door wie werd het werk gefinancierd? Uit joodse bronnen, waarvan precies, weet ik niet. Later hebben we middelen van het "Steunfonds"

gekregen. De regering in Engeland had de banken opdracht gegeven om geld via het "Nationale Steunfonds", dat hiertoe gemachtigt was, aan illegale organisaties beschikbaar te stellen. De regering stond borg voor deze sommen. De contacten met het steunfonds waren in de handen van Carli (Groszlan) en via Carli kregen we toen het geld.

Ons werk lag eigenlijk in een groeiende lijn. Door de contacten met de "Wieringers" kwam je vanzelf op de "Witsenkade" terecht. In die periode laten we zeggen begin 1943 toen draaide alles wat er nog van de verschillende Hachsjarot over was, over de "Witsen kade" en Karli. Toen had ik vooral contact met hem, met Leni (de Jongh) en met Lore (Durlacher). Toen werden vanuit daar ook de transporten naar Frankrijk georganiseerd, waar ik zelf niet actief mee bezig was, behalve mensen op te halen en naar de Witsenkade te brengen. Karli domineerde daar en je had direct het gevoel, dat alles om hem draaide. Hij had ontzettend veel contacten bij de politie en bij andere organisaties, maar liep er niet mee te koop. Lucy Masereel bijvoorbeeld. Was een uit Duitsland uitgeweken Kommuniste, Advocaate in Hollanden had contact met allerlei illegale organisaties en ook met "goede" politieagenten. Toen dan de Witsenkade opgeheven werd en Karli reeds bij Leni ondergedoken was, werd zij bij het "opruimen" van belastend materiaal opgepakt en zat een paar dagen op het Hoofdbureau van politie. Karli heeft toen Lucy ingeschakeld, om haar vrij te krijgen.

Resumerend was mijn werk in de eerste plaats het laten onderduiken, het verzorgen van bonkaarten voor de kinderen en het uitwisselen van briefjes. Heel belangrijk was de good will bij de onderduikouders in stand te houden. Je bezocht de kinderen maar ook de mensen, bij die ze ondergedoken waren en je probeerde zo goed als mogelijk een band met ze te vlechten. Als je dacht, ze zitten niet meer zo goed of daar is misschien iets, dat niet meer safe zit, moest je dat te weten komen. Dit deed je door met ze aan tafel te zitten en een kopje koffie te drinken en een praatje te maken, om te zien hoe de situatie daar in huis was van de kant van de onderduiker maar ook van de kant van de onderduikouders gezien. Dat was een heel belangrijke opgave.

Met de bevrijding van mensen uit Westerbork, hebben zich vooral Lore en Frans bezig gehouden. Later heb ik daar ook aan mee gedaan. Ik had geluk eigenlijk nooit gepakt te worden, maar ik denk achteraf dat

dit ook kwam omdat we heel voorzichtig gewerkt hebben. We hebben heel weinig contact gehad met mensen, waarvan je niet wist of ze "goed" of "fout" waren. Nadat Joop en Bouke gepakt werden aan de grens in Budel zaten ze eerst in het politiebureau in Eindhoven en we moesten contact met hun hebben. Toen ben ik naar Eindhoven gegaan naar de bleegouders van ----- destijds, van Heeteren, waarvan ik wist dat die illegale contacten hadden en zeide: "Hoor eens, hier zitten twee van onze mensen, met die ik contact wil hebben." Hij zei, kom maar mee, daar en daar staat een Mijnheer op de hoek, die ziet er zo en zo uit. Ik kom naar die plaats en zie die mijnheer, die duidelijk de juiste persoon was en toen ben ik het politiebureau ingelopen met een wildvreemde en daar heb ik nog even gedacht, als ik nu daar naar binnen ga, dan gaat misschien de deur achter mij op slot.

Kijk, wij kwamen daar bij het illegale werk feitelijk als leken. We hadden nooit zoiets gedaan, dus we stapten met de eerste onderduikers op de fiets naar Bilthoven. Het was maar een uurtje fietsen over de hei, maar je wist toen helemaal niet bij jezelf, hoe je het moest aanpakken, als er iets ging gebeuren. Als je aangehouden zou worden, je hebt je helemaal niet gerealiseerd, wat je dan doen moest, je wist het eenvoudig niet. En het frappante was, dat van het eerste moment, dat er een van die kinderen bij je achter op de fiets zaten, ze je zo volkomen vertrouwden. Niet als mens alleen, maar vol vertrouwen, dat ze in jou handen veilig waren. Dat hadden ze stuk voor stuk, zo een gevoel ze vertrouwen je heelemaal. En dan later bezocht je hun iedere maand, want je moest geld en bonkaarten brengen en dan maakte je een praatje. Langzamerhand, met de een slugger als met de ander, ontstond er een band, je kwam iets van ze te weten van thuis. Ik herinner me een gesprek met "Doefsje" in Wassenaar, waar hij ondergedoken was. De tuin lag vlak bij de duinen aan de zee, waar je geen sterveling zag. We praatten daar uren over Zionisme en hij vertelde me daar dingen, die voor mij helemaal nieuw waren. Daardoor kwam je veel te weten over deze mensen en wat ze bezielde, om naar Palestina te gaan en te gaan bouwen. Ik was toen en ook nu niet van het Nationalisme overtuigd maar ja, dat er een joods tehuis moest komen, dat was een andere zaak. Een nationalistische instelling paste eigenlijk niet in onze denkwereld. Wat dat betreft, ben ik niet veranderd. Er was het idee, van alle grenzen weg, iets dat bleek een utopie te zijn. Wat we destijds

dit ook kwam omdat we heel voorzichtig gewerkt hebben. We hebben heel weinig contact gehad met mensen, waarvan je niet wist of ze "goed" of "fout" waren. Nadat Joop en Souke gepakt werden aan de grens in Budel zaten ze eerst in het politiebureau in Eindhoven en we moesten contact met hun hebben. Toen ben ik naar Eindhoven gegaan naar de bleegouders van ----- destijds, van Heesteren, waarvan ik wist dat die illegale contacten hadden en zeide: "Hoor eens, hier zitten twee van onze mensen, met die ik contact wil hebben." Hij zei, kom maar mee, daar en daar staat een Mijnheer op de hoek, die ziet er zo en zo uit. Ik kom naar die plaats en zie die mijnheer, die duidelijk de juiste persoon was en toen ben ik het politiebureau ingelopen met een wildvreemde en daar heb ik nog even gedacht, als ik nu daar naar binnen ga, dan gaat misschien de deur achter mij op slot.

Kijk, wij kwamen daar bij het illegale werk feitelijk als leken. We hadden nooit zoiets gedaan, dus we stapten met de eerste onderduikers op de fiets naar Bilthoven. Het was maar een uurtje fietsen over de hei, maar je wist toen helemaal niet bij jezelf, hoe je het moest aanpakken, als er iets ging gebeuren. Als je aangehouden zou worden, je hebt je helemaal niet gerealiseerd, wat je dan doen moest, je wist het eenvoudig niet. En het frappante was, dat van het eerste moment, dat er een van die kinderen bij je achter op de fiets zaten, ze je zo volkomen vertrouwden. Niet als mens alleen, maar vol vertrouwen, dat ze in jou handen veilig waren. Dat hadden ze stuk voor stuk, zo een gevoel ze vertrouwen je heelemaal. En dan later bezocht je hun iedere maand, want je moest geld en bonkaarten brengen en dan maakte je een praatje. Langzamerhand, met de een vlugger als met de ander, ontstond er een band, je kwam iets van ze te weten van thuis. Ik herinner me een gesprek met "Doefsje" in Wassenaar, waar hij ondergedoken was. De tuin lag vlak bij de duinen aan de zee, waar je geen sterveling zag. We praatten daar uren over Zionisme en hij vertelde me daar dingen, die voor mij helemaal nieuw waren. Daardoor kwam je veel te weten over deze mensen en wat ze bezielde, om naar Palestina te gaan en te gaan bouwen. Ik was toen en ook nu niet van het Nationalisme overtuigd maar ja, dat er een joods tehuis moest komen, dat was een andere zaak. Een nationalistische instelling paste eigenlijk niet in onze denkwereld. Wat dat betreft, ben ik niet veranderd. Er was het idee, van alle grenzen weg, iets dat bleek een utopie te zijn. Wat we destijds

onderschatten, dat was het culturele erfgoed, dat elke mensengroep in zich draagt. Je kunt zeggen, we moeten een zijn met de Russen, maar die hebben een heel andere cultuur achter zich. Wij zijn anders.

Je kwam in de loop van de tijd tot een zekere hoogte tot identificatie met de groep? Ja, dat kreeg je wel. Met al die gesprekken ontstond er een warmte en een vriendschap en ik denk, dat is, waarmee je je identificeerde. Maar in andere opzichten ...?

Dit is juist de vraag? Nee, ik denk toch niet. Ik denk door het gemeenschappelijke werk ontstond er menselijk contact en kwam je met een wereld in aanraking, die je voor die tijd niet kende.

Nu is het juist de kwestie of je je met ons identificeerde of dat je ons alleen maar zag als een sympathiserende buitenstaander? Nee, ik stond er niet buiten. Nee, dat niet maar ik werd geen Jood! Dat ik alleen maar een helper was, dat was ik oer se niet. Je hele hebben en houden was er mee bezig. Daarin heb je gelijk natuurlijk, in die zin kun je zeggen van Ja. Je was met elkaar samen. Zelfs met de mensen, die je ieder maand ging bezoeken. Er was absoluut geen kwestie van helper en geholpen, dat was volkomen afwezig. Voor zover kun je van een groep spreken. Ten eerste het werk dat je samen deed met de werkers en met de ondergedokenen. Zelfs toen we later na de oorlog naar Frankrijk gingen met het illegale transport, waarmee ik zelf ben mee gegaan naar Israël, daaraan aansluitend mijn drie jaar in Israël, dit alles was maar een verlengstuk daarvan. Dat was inderdaad een identificatie met deze groep, mensen met een ideaal, dat je aansprak, de opbouw van het land en ook een nieuwe maatschappij.

In dit opzicht ging je feitelijk verder als alle anderen! Misschien. Dat kan zijn. Het speelde natuurlijk ook een rol dat ik met Helga samen was en Helga bij deze groep behoorde en graag naar Israël wilde. Een andere factor, dat toen de oorlog afgelopen was, het idee, dat je weer terug ging in de maatschappij en werken bij een baas of zo, nadat je zo een turbulente periode achter de rug had. Drie jaar hebben we in zo een turbulentie gezeten en daar was het een heerlijke uitkomst om daarheen te gaan en ook een heerlijke uitdaging. Ik voelde me 100 procent een deel van deze groep. Het grappige was, toen we zagen dat

~~er nog andere Joden waren, als de Chalcoetsim, Joden waar ik geen contact mee had. De "Tel Chai" ging nog net niet naar Cyprus, maar naar Atlith en daar hebben we een dag of tien gezeten. Daar zaten hele groepen vrome Joden met die zwarte petten op de hele dag te zingen, zoiets had ik nog nooit gezien. Het frappante was en dat is me altijd bijgebleven, onze mensen waren net zo verbaasd als ik. Zij begrepen het meer, ik verklaarde ze, om het kort te zeggen, voor gek. Dat stond zo ver van mij af en ook van onze Chaverim. In het begin zag ik de Chalcoetsim als jonge mensen met een ideaal, maar je had er zo weinig oog voor, dat dit maar een heel kleine groep was van het Jodendom.~~

Het interview vond plaats op de dag van de 9. September 1989 ten huize van de geïnterviewde te Schiedam 3122 TB, Bart Verhallenpl.15, en werd geleid door Yigal Benjamin.

Het interview wordt bewaard in de sectie Holland van het archief van "Beit Lochmei Hagetsot" in een nog nader te bepalen file.

Ik bevestig met mijn handtekening inhoud en geest van bovenstaand interview

Naam: J. Smit

Handtekening:

Datum:

18-4-90

Naam van
interviewer:

J. Smit
Handtekening"

Datum: 18.4.90

Yigal Benjamin

J. Benjamin

Jan Smit

ה'ת"ש עד י"א סיון

(ה) כתיבת אישיים בלבד:

י"א סיון ת"ש ב' 7/5 1947 בהיותי משרת ב (ת"א).

היה לי אהדה גדולה כלפי המנהיגים והקצינים

המנוחה והשקט אשר נתנו לנו במשך שנים רבות

במחנה הבריחה - הגוף Volkshuisbeweging

המנוחה והשקט, היא היה דבר ^{הכי} חשוב וקרוב לליבי (סג"ל)

במהלך שנים קצרות כשהייתי משרת אצלם

אחרי אשר נתנו לנו, מאז 1942, כל מה שצרכנו

עזר מאנשי המנוחה, הם היוו לנו קרובים ואחיות

וא. מ. 1943 ועד לסוף המלחמה, התמסר לידיהם

ש. ה. ב' 1946 עם היעדרו של אבי "הח"י"

אחרי ש. ה. ב' 1947. ב' 1948 ש. ה. ב'

הם משרתו לידיהם שם אצל ש. ה. ב' קצרות

אחרי ש. ה. ב' 1947. היה לי אהדה גדולה כלפי

הם (ה"ה"י"ן): אין זה דבר? זה נדבש מהטובה

שמעתי באותו זמן Volkshuisbeweging, זו הייתה אהדה

עם נשים, ילדים, וילדים, הם היוו לנו קרובים

אל פוגעים, מנסים את האהדה, ששהיה לי אהדה גדולה

סבור, ילדי הנדבשים, אינני שוכח את כל מה שהייתי

אחד שילדי הנדבשים מקרובים.

לומר? כשם כותבי (המשא?) כן, כשם זה היה כן,

אבל לא ראיתי זאת בצורה כזו, הם חשבו שיש להם

היה מקום בהם (כשם) קרובים אהדה

הסכנה גדולה היינו תופעה אצל הנשים פוליטיים, אהדה

באנו ממשותף פוגעים באי נשיהם אהדה. ואהדה

היה כן בהם אהדה פוליטיים, אהדה קרובים אהדה

אחרי ש. ה. ב' אהדה אהדה. היינו נשים אהדה

שקבלים אהדה אהדה אהדה אהדה אהדה

(4)

ע

ע

I

מנו באו אסכנאז? בק"ף 1941, אינזש - אדוורטור
אזאקא אהרונקא רבית.

אסכנאז אסכנאז - האם רבית יחזיקו באופן אישי? ח"ו ל
חבר יחזיקו וחבר קאזוי בדי"ם אהיה הכתול האמר לא
בא אסכנאז אצוי דיגוי שר - רפני לא בימי ראשון, אצל אלבר
זה כמאל ולא היה קשר. אצל אסכנאז זה היה שונה, ח"ו לא
תאמינו יחזיקו, שבצבם כבר הורקו אביהם, ח"ו לא היה חזוי
יחזיקו, ואילו אהרונקא אצל האוירה היה שונה.
ח"ו לא אהרונקא אכ"ס - גאזים, שברח כבר ב 1933 אהרונקא,
אהרונקא הקם אהרונקא, בד"ס היה אהרונקא. בלחץ רבים
האזו אלו הקריסטאנאז קאזוי - כ"איים אהרונקא, אהרונקא

מנו 4

שיטת בלונד, ח"ו אהרונקא אהרונקא, קבר בתאים אהרונקא
אהרונקא אהרונקא אהרונקא, אהרונקא אהרונקא אהרונקא
אסכנאז אהרונקא אהרונקא אהרונקא, אהרונקא אהרונקא אהרונקא
אבירונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא
קיס בוקה (Kees Boeke) אהרונקא אהרונקא אהרונקא, אהרונקא אהרונקא
אנוא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא, אהרונקא אהרונקא
בוקה אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא.
אבך באהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא
ק"מ "אוסכנאז" אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא
אפאסכנאז, אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא
אהרונקא, אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא
אסכנאז, אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא
אסכנאז אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא
כ"ף אהרונקא (Phiep Runke), אהרונקא אהרונקא אהרונקא, אהרונקא אהרונקא
אהרונקא אהרונקא (Bouke Koning), אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא
אסכנאז אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא אהרונקא

(5)

ש"ס שלבנותם התחילה גם הסרת (קבוצה) אוסטרק? כן
 יבוא להבדיל שם עם הקפסול המבכר שלך, זו הייתה נאיביות
 טיבה אלוטו שהוא מנסה, וזו הייתה ההתחלה, בגדרים ^{בניסו} ~~התחלה~~
 במשך השנים מאז ^{בניסו} ההקדמה, ובאותו הזמן ולא אגב צלח
 ענה אמרן היה הנהיגו לך ולא מכן ישאלה יחזיק"ד.

אז לא! הם היו אנשים נרדפים, אמר היו קואופרטיבים
 סוציאליסטים או קאפיטליסטים, גם הייתי עובד שלי. התחנך
 שהיית אומר היה שהייתם עובדים אלו שהוא אמר אלו להסכים
 עם כן. והנה התבוננת, ואולי שהוא, מה שאולי לא, אגב
 אלו קרובים.

אין התבוננות הולנדים אמרו צמד אמרה חלפה שמה אמרן
 מבוים (Phiep) היא ספר אי"ו, ואין, הולדים של אוסטרק
 הולדים אוסטרק. ויש ימין אלו-זה אנחנו צדים או לשים
 וכמו כן. וגם את המכירה, אף יולף חזק שנתן שוואן
 ע"כ"ז זה היה בסיך

מ"ד 5 מקור ב 7 - סוגים אלו, ההסתברות. אחר מזה
 ימים וולף אסף אותו וספר זה הוא אקרו. אמרן
 נסו את כל הקבוצה, האלו של צדקים אבודים, אלוהם
 נכדו של האיש שכן אכלו, אמרם אשה אסרו יולף אמר
 אצל א נסה אחיו, שקרובים, ואלה קבוצה. נכסו של בתיה
 של מרים, באוסטרק, מרמ, שנסו, מרים, יולף, באלקה
 (Bouke), בויס, (Phiep), קרניה אלו, יולף ביש קרובים
 כמובן, היו כמובן אלו לא מספיק. כל אחד הלך אהב
 בחיך אמריו, אמר אלו לא/אמרו. היה יולף קרן בליוונן
 muiden שים אהרן וילדים אלו. זה היה ^{בניסו} ~~היה~~ אלו יולף
 באוסטרק זה הסתברו המספרים (היא אמר: "ע, נכדו
 זה אמר" וגם היא יולף כדבר אהרן ו מסתבר, וכן
 הבאת ב 3-4 ימים המספרים אלו של מסתבר
 אלו אמרן muiden, באלקה (Bouke) הכור ס' אמר

8

בגבם בבורגן שגדל ובגדלה, ע"י הקשרים עם ה
 ה'ויינגטס' הגדל במחנה. ו'ויינגטס' "Witsenkade"
 במקומה זו, נגמר תחילת 1943 הסמבטה עם מה שזרעתי
 מן ה"כפרות" הנוגות ב"Witsenkade" אהלי. אך היא בקר
 בדיקה אלו, גם אני (בה-יונג) (de Jangh) וגם
 אור (דורל) [Love Durlacher]. אך אינני גורם עם ה"כפרות"
 לצרפת, שגם לא היא בסוף כשבני מלגה אלוף אנשים
 והכמה ל Witsenkade. קרלי בלס אגד. וקרל
 היו בחייה של סבב אלו. היו לו האון קרומים המסרה

וגם אנשים אחרים אצל התגורר כזה. אולי אולם
 Lucy Masereel אצל התקוממות איונות ^{המחנה} פסקה
 בתוכניתן בחייו והיה כשאתקשרים עם איונות - מחנה
 שנים וגם עם שוכנים "שוכנים". כש וייסקטס נסר אהלי
 כבר הסתה אצל אלו, היא נגמרה כזו השנה. האחר
 מחייליה, ובעתה ימים באקרה הראשונה המסרה. קרלי
 גם לא אולי כזו השנה.

בסיכום פגורתי היה בדיקה אלמנה הסגור, אספקט
 כחסימיון אלמנה (החלטה מבוסס. היה חסר אגד לחייו
 את ה"כפרות" אגד (Goodwill) את האפשרות האמיתית.
 בקרומיה היום אצל עם את הנשים אצל הסגור,
 והגורל אקסו עם קרל טוב. אם השנה שבה אגד הסיכום
 בנה, או שגדלו כבר אז כזו באו, היה גורל לבדד ההחלטה.
 לא גמרה אגד כזו ויבדה אלו שאלמנה, ואגד כוסקרה אהלי
 שיהיה, כזו אהלין מה הגדל בביתן, ואגד אגד עם אלו
 הקשרים של המסגרים וגם של המסגרים. זו היתה אגד
 חשבה אגד.

א שחיה אנשים מנסבדיק, הגדקו בדיקה אגד אהלי. ו"ח
 אגד חשבו עם ככה. היה אגד שגדל לא נסבדיק
 אגד עם, אגד כחשבה אגד אלו סבד

אנו פ' המקור

